

NÁRODNÝ INŠPEKTORÁT PRÁCE



**PRAVIDLÁ DOBREJ PRAXE
ODBORNÁ
SPÔSOBILOSŤ**



Národný inšpektorát práce
odbor riadenia inšpekcie práce

Autor: Ing. Michal Horňak
michal.hornak@ip.gov.sk
tel.: +421-915-417 908

September 2014

Zákon o BOZP (zákon č. 124/2006 Z. z.) stanovuje, že fyzická osoba môže obsluhovať určený pracovný prostriedok, t. j. stroj, zariadenie, prístroj alebo nástroj a vykonávať určené pracovné činnosti, t. j. obsluhu pracovných prostriedkov, odborné prehliadky a odborné skúšky vyhradených technických zariadení (ďalej „VTZ“), opravy vyhradených technických zariadení len na základe:

- platného preukazu na vykonávanie činnosti (ďalej „preukaz“) alebo platného osvedčenia na vykonávanie činnosti (ďalej „osvedčenie“) vydaného príslušným inšpektorátom práce, osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie, strednou školou alebo vysokou školou pri príprave žiakov a študentov na výkon povolania,
- dokladu o absolvovaní výchovy a vzdelávania osôb na obsluhu pracovného prostriedku vydaného osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie,
- dokladu o overení odborných vedomostí vydaného revíznym technikom, ak to ustanovujú právne predpisy na zaistenie BOZP.

Proces vydania dokladu o odbornej spôsobilosti vo vzťahu k BOZP

Podmienkou na vydanie preukazu, osvedčenia alebo dokladu o absolvovaní výchovy a vzdelávania osôb na obsluhu pracovného prostriedku vydaného osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie je:

- vek najmenej 18 rokov, ak právne predpisy na zaistenie BOZP neustanovujú inak,
- vzdelanie a prax podľa právnych predpisov na zaistenie,
- zdravotná spôsobilosť na prácu potrebná na vykonávanie určených pracovných činností, t. j. obsluhu pracovných prostriedkov, odborné prehliadky a odborné skúšky VTZ a opravy VTZ,
- absolvovanie odbornej prípravy v rozsahu ustanovenom právnymi predpismi na zaistenie BOZP,
- overenie odborných vedomostí.

Preukaz, osvedčenie alebo doklad o absolvovaní výchovy a vzdelávania osôb na obsluhu pracovného prostriedku vydaného osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie sa vydáva na základe písomnej žiadosti, v ktorej fyzická osoba uvedie meno, priezvisko, dátum narodenia, adresu trvalého pobytu a činnosť, na ktorú

žiada vydať preukaz, osvedčenie alebo doklad. Fyzická osoba k žiadosti priloží doklady, ktorými preukáže splnenie vyššie uvedených podmienok, t. j. originály dokladov, resp. úradne overené kópie dokladov.

Zdravotná spôsobilosť vo vzťahu k práci

Zdravotná spôsobilosť na prácu v zmysle vyššie uvedeného sa posudzuje na základe výsledku lekárskej preventívnej prehliadky vo vzťahu k práci. Zdravotná spôsobilosť na prácu sa konkrétne preukazuje lekárskeym posudkom nie starším ako 6 mesiacov.

Fyzická osoba, ktorá má preukaz, osvedčenie alebo doklad o absolvovaní výchovy a vzdelávania osôb na obsluhu pracovného prostriedku, vydaného osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie, je povinná podrobiť sa lekárskej preventívnej prehliadke vo vzťahu k práci, ktorou sa posudzuje jej zdravotná spôsobilosť na prácu, potrebnú na vykonávanie tejto činnosti, do 5 rokov od dňa:

- vydania preukazu, osvedčenia alebo dokladu o absolvovaní výchovy a vzdelávania osôb na obsluhu pracovného prostriedku vydaného osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie,
- vykonania predchádzajúcej lekárskej preventívnej prehliadky vo vzťahu k práci.

Za lekársku preventívnu prehliadku vo vzťahu k práci sa považuje aj lekárska prehliadka vykonávaná podľa

osobitného predpisu, ak sa na obsluhu určeného pracovného prostriedku vyžaduje vodičské oprávnenie.

Aktualizačná odborná príprava

Fyzická osoba, ktorá má preukaz, osvedčenie alebo doklad o absolvovaní výchovy a vzdelávania osôb na obsluhu pracovného prostriedku vydaného osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie, je povinná do 5 rokov odo dňa vydania preukazu, osvedčenia alebo uvedeného dokladu vydaného osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie absolvovať aktualizačnú odbornú prípravu u osoby oprávnenej na výchovu a vzdelávanie. Ďalšiu aktualizačnú odbornú prípravu je fyzická osoba, ktorá má preukaz, osvedčenie alebo doklad vydaný osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie, povinná absolvovať do 5 rokov odo dňa ukončenia predchádzajúcej aktualizačnej odbornej prípravy.

Strata platnosti dokladu odbornej spôsobilosti vo vzťahu k BOZP

Fyzická osoba, ktorá má preukaz, osvedčenie alebo doklad o absolvovaní výchovy a vzdelávania osôb na obsluhu pracovného prostriedku vydaného osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie, je povinná vo svojej odbornej činnosti dodržiavať právne predpisy a ostatné predpisy na zaistenie BOZP.

Odborná spôsobilosť vo vzťahu k VTZ

Formy odbornej spôsobilosti vo vzťahu k VTZ sa v závislosti na vykonávanej činnosti uvedenej v zákone o BOZP a vyhláske o VTZ (vyhláska MPSVR SR č. 508/2009 Z. z.) rozdeľujú nasledovne:

- odborné prehliadky a odborné skúšky VTZ vykonáva fyzická osoba na základe platného osvedčenia revízneho technika VTZ vydaného príslušným inšpektorátom práce,
- opravy VTZ vykonáva fyzická osoba na základe platného osvedčenia na opravy VTZ vydaného príslušným inšpektorátom práce,
- obsluhu VTZ vykonáva fyzická osoba na základe platného preukazu obsluhy VTZ taktiež vydaného príslušným inšpektorátom práce.

Špecifickým druhom sú VTZ elektrické, pri ktorých sa odborná spôsobilosť fyzickej osoby preukazuje len príslušným osvedčením. Opravy a obsluhu VTZ elektrických vykonáva fyzická osoba na základe platného osvedčenia.

Činnosti na technickom zariadení elektrickom môže vykonávať:

- **poučená osoba,**
- **elektrotechnik,**
- **samostatný elektrotechnik,**
- **elektrotechnik na riadenie činností**

Ak fyzická osoba, ktorá má preukaz, osvedčenie alebo doklad o absolvovaní výchovy a vzdelávania osôb na obsluhu pracovného prostriedku vydaného osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie vo svojej odbornej činnosti závažným spôsobom alebo opakovane koná v rozpore s právnymi predpismi, t. j. zákonmi, nariadeniami vlády, vyhláškami alebo smernicami a ostatnými predpismi na zaistenie BOZP, napr. technickými normami, príslušný inšpektorát práce jej odoberie preukaz, osvedčenie alebo doklad vydaný osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie. Fyzická osoba, ktorej bol odobratý preukaz alebo osvedčenie, môže opätovne požiadať o ich vydanie najskôr po uplynutí jedného odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o ich odobratí.

Preukaz, osvedčenie alebo doklad o absolvovaní výchovy a vzdelávania osôb na obsluhu pracovného prostriedku vydaného osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie stráca platnosť:

- nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia o jeho odobratí príslušným inšpektorátom práce,
- ak sa fyzická osoba nepodrobila lekárskej preventívnej prehliadke vo vzťahu k práci alebo ak podľa výsledku lekárskej preventívnej prehliadky vo vzťahu k práci nemá zdravotnú spôsobilosť na prácu potrebnú na vykonávanie určenej činnosti, na ktorú mala vydaný preukaz, osvedčenie alebo doklad vydaný osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie,
- ak fyzická osoba neabsolvovala aktualizáciu odbornú prípravu.

alebo na riadenie prevádzky a

- **revízny technik.**

Poučenie osoby môže vykonať elektrotechnik až revízny technik, o čom vydá zápis o poučení osoby. U fyzickej osoby bez elektrotechnického vzdelania, ktorá obsluhuje technické zariadenie elektrického nízkeho napätia, môže oboznámenie vykonať aj poučená osoba, ktorá bola poverená prevádzkovateľom zariadenia touto činnosťou.

Osvedčenie elektrotechnikovi, samostatnému elektrotechnikovi a elektrotechnikovi na riadenie činností alebo na riadenie prevádzky vydá po splnení požiadaviek zákona o BOZP a vyhlášky o VTZ osoba oprávnená na výchovu a vzdelávanie.

Osvedčenie revíznemu technikovi vydá po splnení legislatívnych požiadaviek príslušný inšpektorát práce.

Poučená osoba môže obsluhovať len jednoduché časti elektrickej inštalácie, pri ktorých nehrozí nebezpečenstvo jej kontaktu so živými časťami zariadenia (s časťami pod napätím).

Elektrotechnik môže vykonávať činnosť na technických zariadeniach pod napätím len pod dozorom minimálne samostatného elektrotechnika.

Samostatne vykonávať činnosť na technických zariadeniach elektrických môže samostatný elektrotechnik až revízny technik.

Proces vydávania osvedčení (okrem uvedených osved-

čení elektrotechnikov až elektrotechnikov na riadenie činností alebo na riadenie prevádzky) a preukazov je nasledovný:

- najprv fyzická osoba absolvuje odbornú prípravu u osoby oprávnenej na výchovu a vzdelávanie v predmetnej oblasti ochrany práce, ktorej výstupom je doklad o odbornej príprave,
- doklad o odbornej príprave predloží fyzická osoba oprávnenej právnickej osobe, prípadne aj kópie dokladov preukazujúcich vek minimálne 18 rokov, dokladov o dosiahnutom vzdelaní, odbornej praxi a zdravotnej spôsobilosti vo vzťahu k práci, výstupom je doklad o overení odborných vedomostí,
- následne fyzická osoba zašle na príslušný inšpektorát práce žiadosť o vydanie osvedčenia alebo preukazu, ku ktorej doloží originály dokladov, resp. úradne overené kópie dokladov preukazujúce vek minimálne 18 rokov, dosiahnuté vzdelanie, odbornú prax, zdravotnú spôsobilosť vo forme lekárskej preventívnej prehliadky vo vzťahu k práci a správny poplatok vo výške 5 €,
- v ďalšom kroku oprávnená právnická osoba zašle na príslušný inšpektorát práce doklad o overení odborných vedomostí,
- na záver po splnení všetkých legislatívnych požiadaviek inšpektorát práce do 30 dní vydá predmetné osvedčenie alebo preukaz.

Odborná spôsobilosť vo vzťahu k určeným pracovným prostriedkom, ktoré nie sú VTZ

Na základe preukazu môže fyzická osoba vykonávať nasledovné činnosti:

- obsluhu motorových vozíkov,
- prácu vo výške pomocou špeciálnej horolezeckej a speleologickej techniky,
- montáž a demontáž lešenia (lešenári),
- obsluhu ručnej motorovej reťazovej píly pri ťažbe dreva a
- obsluhu ručnej motorovej reťazovej píly pri inej činnosti.

Na základe dokladu o absolvovaní výchovy a vzdelávania osôb na obsluhu pracovného prostriedku vydaného osobou oprávnenou na výchovu a vzdelávanie môže fyzická osoba vykonávať nasledovné činnosti:

- obsluhu vybraných stavebných strojov a zariadení,
- obsluhu vybraných poľnohospodár. strojov a zariadení a
- obsluhu vybraných lesníckych strojov a zariadení.

Odborná spôsobilosť vo vzťahu k výkonu bezpečnostno-technickej služby

Úlohy bezpečnostno-technickej služby vykonáva bezpečnostný technik alebo autorizovaný bezpečnostný technik na základe platného osvedčenia v súlade s ustanoveniami zákona o BOZP.

Výchovu a vzdelávanie bezpečnostných technikov zabezpečujú osoby oprávnené na výchovu a vzdelávanie.

Autorizovaný bezpečnostný technik je bezpečnostný technik, ktorý po absolvovaní najmenej dvoch rokov odbornej praxe bezpečnostného technika po získaní osvedčenia bezpečnostného technika úspešne vykonal skúšku pred skúšobnou komisiou vymenovanou Národným inšpektorátom práce.

Bezpečnostný technik a autorizovaný bezpečnostný technik je povinný absolvovať najmenej každých päť rokov od vydania osvedčenia bezpečnostného technika/autorizovaného bezpečnostného technika aktuálnu odbornú prípravu podľa osobitného predpisu u osoby oprávnenej na výchovu a vzdelávanie bezpečnostných technikov, ktorá je právnickou osobou.

Príslušný inšpektorát práce je povinný odobrať osvedčenie bezpečnostného technika a Národný inšpektorát práce je povinný odobrať osvedčenie autorizovaného bezpečnostného technika, ak bezpečnostný technik

alebo autorizovaný bezpečnostný technik pri plnení odborných činností závažným spôsobom alebo opakovane konal v rozpore s právnymi predpismi a ostatnými predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Vykonávanie činnosti bez osvedčenia, preukazu alebo vyššie uvedeného dokladu, ak na vykonávanie činnosti je potrebné osvedčenie, preukaz alebo iný doklad, ktoré vydáva Národný inšpektorát práce, inšpektorát práce, fyzická osoba alebo právnická osoba podľa osobitného predpisu je sankcionované sumou pokuty od 300 eur do 33 000 eur.

V prípade, ak máte otázky, neváhajte a kontaktujte príslušný inšpektorát práce, kde Vám radi poskytnú bezplatné poradenstvo k problematike týkajúcej sa odbornej spôsobilosti vo vzťahu k BOZP.

Kontakty na inšpektoráty práce
nájdete na webovej stránke

www.ip.gov.sk